



Kecskés Ágnes: *Komárom*, 1996. (gobelin, hármás-ötös felvetés, 120x125 cm)



Molnár Eszter ÖRÖKSÉG

BESZÉLGETÉS KECSKÉS ÁGNES KÁRPITMŰVÉSSZEL

Molnár Eszter: *Munkásságodban gyakran megjelenik a múlt, mint téma, illetve a szülőföldedhez, nevezetesen a Felvidékhez való kötődés. Mit jelent számodra most, 2020-ban a szülőföld?*

Kecskés Ágnes: Komáromi, őslakos magyar közösségben nőttem fel. Ez folyamatosan alapja volt hozzáállásomnak mindenhez, még az unokáimhoz is. A városban laktak a Monarchiából odatelepített hivatalnokok, illetve mesteremberek is érkeztek oda, de volt egy tömb; az őslakosság, amely szinte a honfoglalástól kezdve összetartott, egymással házasodtak, együtt dolgoztak.

M. E.: *Tulajdonképpen ez a megtartó közösség, vagy a múlt iránti fogékonyság és kontinuitás vitt téged előre?*

K. Á.: Gondolj bele, mindig erről volt szó a családban. Tehát úgy nőtt fel az ember, úgy mentünk a templomba is. Négyéves voltam, mikor kitelepítettek, és a mai napig örültem kíváncsodom Észak-Komáromba, mert kicsi koromban is, amikor kijöttünk a templomból, akkor ott voltak a rokonok, a rokongyerekek, és akkor csapatostól így, beszélgetve mentünk haza.

M. E.: *Van valamilyen fizikai jele, meg lehet fogalmazni, milyen ez az „ősmagyar” karakter?*

K. Á.: Herman Ottó kimondottan azt írta róla¹, hogy ha valaki igaz magyar arcot akar látni, akkor annak a Csallóközbe kell jönnie. Komárom meg Pozsony a csallóközi sziget két orra. Komárom bevehetetlen vár volt a történelem során, tehát se török, se tatár nem tudta elfoglalni. Még '48-ban sem tudták! Nem is próbálták a várbeli magyar sereget legyőzni,

hanem békekötéssel rendezték a helyzetet, és szabadon bocsátották a magyar harcosokat. Egy igazi ingovány volt a Csallóköz, Komárom körül pedig nagy vizek vannak.

M. E.: *Apropos, a komáromi víz-élmény. Az egyik katalógusod borítójára A víz alatti világ című kárpitod került. Beszéljünk egy kicsit erről! Nekem az internacionális gótika jutott róla eszembe az apró virágok miatt, meg Monet az l'Orangerie-ben, az a hangulat, de azért mégis egy kicsit más világ ez. Az a fajta életvidámság...*

K. Á.: A mi fiatalságunk idején, amikor rajzolni tanultunk, a Képzőművészeti Gimnáziumban a tanáraink impresszionista festők voltak és a nagybányai művésztelep résztvevői. Például az apósom meg a Barcsay [Jenő] jóbarátok voltak. Meg az iskolaigazgató, Kántor Andor és a Gálffy Lola. Odajártunk, a férjem² is, meg én is. Eggyel fölöttem járt a férjem. Az ő papája Nagybányán kezdett tanulni, Barcsayval volt egyidős, és jól ismerték egymást Nagybányáról. A mi időnkben viszont a főiskolán vagy szocialista realizmus volt, vagy naturalista modellrajzolás: szék, hokedli, teknő, meg nem tudom mi. Vagy az impresszionista festészet volt a divat akkor, ami nyilván valahogy beivódott az emberbe.

M. E.: *Szegedhez mi kötött téged?*

K. Á.: Ott tanítottam. Eredetileg Dél-Komáromban laktak a mamám szülei, és egy évig laktunk a nagymamám testvérénél, azután tudott a nagymamám egy házat venni nekünk. Ez '46-ban volt. '48-ban Kecskés nagyszüleimet is kitelepítették és

1 „A magyar arcra és tekintetre nézve a próbakövet ott találjuk meg legbiztosabban, a hol a viszonyok úgy alakulnak mint például Révkomáromban, a hol a változó, áramló könnyen engedővárosi elemekkel szemben tömör elem áll fenn, mely hajlam és hivatás szerint egynemű, nem vegyül és csak kevés töredéke veszi fel a »divat mázát«. Vö. Herman Ottó: *A magyar nép arcza és jelleme*. Budapest, K. M. Természettudományi Társulat, 1902., 315.

2 ifj. Gajzágó Sándor (1942) festőművész



Kecskés Ágnes: *Dunakanyar I*, 1976. (gobelin, ötös felvetés, 210x70 cm)



Kecskés Ágnes: *Dunakanyar II*, 1983. (gobelin, ötös felvetés, 210x70 cm)



Kecskés Ágnes: *Dunakanyar III*, 1984. (gobelin, ötös felvetés, 90x25 cm)

a mi házukba költöztek. Általában Békéscsabára meg Tolnába, messzire, szerteszét dobálták a szerencsétleneket, akiket kitelepítettek. A nagymamám testvérének a bútora nem fért be a ház ajtaján, olyan kicsike házat kapott Békéscsabán a gyönyörű, fürdőszobás városi háza helyett.

M. E.: *Az én dédapám andódi: őket meg Szekszárdra, Tolna megyébe telepítették. Nagyon furcsa dolog ez, mert a családuknak egyfajta kötődése lett Tolna megyéhez, de a nagyapámnak a Felvidékhez van igazi kötődése, mindig mesél erről. Szerinted van-e olyan dolog, ami csak ott, a Felvidéken van, úgy értem, valami különlegesség a tájban, ami*

megfogott? A mesékben, mondákban például ott vannak az erdélyi meg a csallóközi tündérek...

K. Á.: Röviden tudnék mesélni erről. Az ember felnő a Duna mellett, kirándul, biciklizik a szigetekre, tehát a táj is feltétlenül hozzátartozik életéhez: a város, a házak, az emberek, a múzeum, a templom, a táj meg a környék. De csak négyéves voltam mikor kitelepítettek, és utána nem lehetett átmennünk a baráti Csehszlovákiába. A papám testvére odaát élt és húsz évig nem mehettünk át hozzá, pedig a híd megvolt. Magyarok lenni Komáromban kőkemény dolog volt, mert ott mindig sok csata volt. A várost ugyan nem foglalták el, mert az őslakosság megmaradt,

magyar öntudattal. A török időkben zsoldosokat küldtek a várba, amikor a Habsburgok idején három részre szakadt Magyarország. De ha jött a török, a zsoldos elszaladt, s akkor a polgárembernek kellett mennie a haza védelmére. Az én őseim naszádos harcosok voltak, vízi hajókkal, mint Búvár Kund, ilyen történetek vannak a családban. A felmenőim városi polgárok voltak, de közben gazdálkodtak, földjeik voltak, szőlőjük volt, állatot tenyésztettek, kereskedtek. Őseim hosszú távon gondolkodtak a múltat és a jövőt illetően. Komáromban, ebben a ritka múltzárványt képviselő városban az őslakosság megőrizte az összes honfoglalás kori – például foglalkozásokra vonatkozó – szokásrendet, amely közel ezer évig állt fenn. Még a nagyapám is vontatott hajót, nem is olyan régen, az 1900-as évek elején.

M. E.: *Úgy tudom, hogy édesapád³ helytörténettel is foglalkozott.*

K. Á.: Igen-igen. Nem bírt beletörődni abba, hogy ezer évig így megmaradt ez a városmag, majd '46-ban kettévágták. 1946-ban! Apu helytörténeti könyveket írt és Dél-Komáromban helytörténeti múzeumot alapított. Magam részéről ezt a fajta értékmentő gondolkodást valamelyest folytattam. Amikor a rendszerváltás megtörtént, és a művészeti életnek befelelgett, úgy éreztem, hogy tennem kell valamit a közösségért. A művészeket a Magyar Képzőművészek és Iparművészek Szövetsége képviselte a szocializmusban, és a rendszerváltáskor meg akarták szüntetni. Már mindenkinek elege volt. Oda akarok kilyukadni, hogy én egy ilyen családból és városból jöttem, s nem szerettem volna, hogyha összedől a szövetség! A textil szakosztály megmentése dolgozott bennem, amikor a barátaimat összeszedtem. A Magyar Képzőművészek és Iparművészek Szövetsége oszladozott, a textíleseknél azonban visszaépült. A közösségépítést nem a személységemből következő ambícióból csináltam, hanem erre rálátva, ebből a „komáromi agyból”.

M. E.: *Tehát számodra a kárpit, mint műfaj összefügg azzal, hogy a családban voltak nemesi felmenők, ugyanakkor ott volt a múlt felé való nyitottság?*

K. Á.: Igen. A kárpit műfajt azért választottam hivatásomul, mert mindig az érdekelt, hogy hogyan lehet valami száz évekig fennmaradót; maradandót alkotni. Először festő akartam lenni, de akkor nem vettek fel a Képzőművészeti Főiskolára. Teljesen véletlenül kerültem az Iparművészeti Főiskolára, nyomó szakra, ami nekem nem volt elég komoly fajsúlyú dolog. De hát gondold el, hogy a festészet az egyenrangú azzal, mintha valaki író vagy zeneszerző lenne, azaz a festészettel fejezi ki a véleményét, az álláspontját. Ha mondanivalója van az embernek, akkor egy mintás ruhával túl sok mondanivalót nem lehet kifejezni. Ugyanakkor persze mégis lehet, mert itt van a nagynéném, Bódy Irén⁴, akinek részint köszönhetem, hogy a művészet közelébe kerültem. Ő a Magyar Iparművészeti Főiskolán végzett és az utcájukban lakott egy képfestőmester, tehát őt is már gyerekorában megérintette ez a műfaj, de igazság szerint először kárpitokat tervezett batikolva.

M. E.: *Téged a főiskolán milyen élmények értek?*

K. Á.: A főiskolával az volt a konfliktusom, hogy nekem komoly rajztudásom volt, amiért öt éven keresztül éjjel-nappal dolgoztam. És azt ki kellett volna dobnom az ablakon. Hogy kezdjek el hülyéskedni?

M. E.: *Avantgárdozni...?*

K. Á.: Igen. De ilyen volt a tanárom, állandóan elégedetlen volt, hogy én keveset csinálok, mert mondjuk egy páfránylevélnek a hátulját – nem tudom, láttad-e már, hogy minden kicsi levélen hat spóra van – én gyönyörűen lerajzoltam és abból próbáltam textilterveket csinálni. Hát persze hogy keveset produkálok, aztán mikor visszamentem a diplomamunkámért, abból az évből volt kikapátázva a folyosó, mint didaktikai példakép: az első éves munkáimból.

M. E.: *Akkor most térjünk rá a dédmamádról készített portrédra, a diplomamunkádra. Ez a portrédolog tulajdonképpen neked volt az ötleted. Jól emlékszem?*

3 Kecskés László (1913–1995) helytörténész, múzeumi igazgató

4 Bódy Irén (1925–2011) iparművész, textilművész

K. Á.: Nem, a tanáromé. Fakultatív jártam gobelinre, ami nem volt fő szak. Egy nagyon link tanárra volt bízva, aki soha nem jött korrigálni. Időnként adott egy feladatot, amelyen dolgozott az ember. Kartont kellett festeni, hogy aztán annak alapján megszőjem. A diplomához egy figurális feladatot kaptam.

Tehát a rajztanítás arról szól, hogy ül egy modell, és te figyeld meg, hogy a szeme milyen, az orra milyen, hasonlítsd rá, de ha belegondolsz a középkori festészetbe, egyáltalán semmi szükség nem volt erre a fajta mesterségbeli tudásra. Iszonyú küzdelem volt ezt is levetkőzni, hogy ne legyen naturalista az az emberi figura. Soha nem voltam hajlandó avantgárdot csinálni, de a '70-es és '80-as években a biennálék zsűrijébe csak avantgárd dolgokat vettek be, és engem tíz évig folyton kizsűriztek. Én mindig a tartalmi kérdések felől közelítettem a kárpithoz.

M. E.: *Hogyan kapcsolódtál a Magyar Kárpitművészek Egyesületéhez?*

K. Á.: Sokszor spekuláltunk a Szövetségben mi, gobelinesek azon, hogy együtt kéne szőni valamit, mert a szövés lassan megy, és a kárpit mégiscsak murália, azaz én a kárpitot hordozható freskónak tekintem. Arra gondoltam, hogy egy térképes könyvemben talált Hell Miksa-metszetet együtt lehetne megszőni. Ez a metszet később a *Kárpit határok nélkül* elnevezésű nagy, közös kárpitra került, melyet a millicentenáriumra készítettünk. Ez elég furcsa ötlet volt. Tulajdonképpen nem is így kezdtük, hanem úgy indultunk neki, hogy mindenki tevez egy-egy 50x50 centiméteres részt, és összerakunk belőle egy nagyméretű kárpitot. De először nem sikerült jó tervet összerakni. Úgy tízet tudtunk mindig összerakni, nagyobbát már nem. Nem tartotta össze semmi az egyenként összehordott terveket. Nem akartunk Nagy-Magyarország térképet csinálni. Amit a térképes könyvemben találtam, az az egész Kárpát-medence domborzati ábrázolásaként a millicentenáriumkor már aktuális volt. Harminc felé vágtuk a képet, és mindenki megszőtte a maga 50x50-es darabkáját. Akkor támadt az az ötletem, hogy úgy szőjük meg ezt a térképet, hogy a bordűrbe meg a 25x25 cm-es részekben – amelyeket más-más kárpitművészek egyenként szőnek – már fű, fa, virág, akármi benne lehet. A bordűnek a színei



Kecskés Ágnes: *Dédnagyamama*, 1970.
(francia gobelin, ötös felvetés, 55x135 cm)



A Magyar Kárpitművészek Egyesülete tagjainak közös alkotása: *Kárpit határok nélkül*, 1996. (gobelin, 330x350 cm)

tartották össze az egészet. Negyvennyolcan vettünk részt ebben a munkában. Ebből a társaságból alakult meg a Magyar Kárpitművészek Egyesülete.

M. E.: *Melyek azok a kárpitok, amelyeket a legfontosabbnak tartasz a saját életművedből?*

K. Á.: Könnyen mondhatnám azt, hogy az egészet. De ha választani kell, akkor a személyes, családi vonásai miatt; a *Dédnagyamama*, illetve tájélményként a *Dunakanyar*, a *Víz alatti világ*, és a történelmi érdeklődés miatt a *Balassi Bálintról* készített munkám. A *Húsvét* ugyan egy kisebb méretű alkotás, de a keresztény (református) tartalma miatt fontos nekem. Komáromban az őslakosok reformátusok, a betelepülők pedig katolikusok.

M. E.: *Megemlíteném még a Körömi kárpitot⁵, amit parasztasszonyokkal együtt szőttetek...*

K. Á.: Parasztasszonyokkal, igen. Itt is a közösségi szellem az, amit kiemelnék. Körbeszőttük a templom szentélyét, ez a nagyon széles, 1,60 méteres oldalívét és a szentélyfalat jelenti. A főmű a szentélyfalon található. Kuklay Antal⁶ hívott engem Körömbe, hogy gobelin szakkört csináljak. Köröm egy Miskolc alatt található falu, tulajdonképpen Muhival szemben, ott folyik össze a Sajó meg a Hernád.

M. E.: *Ott is maradtál a gobelin szakkört vezetni?*

K. Á.: Igen, és először azt csináltuk, hogy kis fákat szőttek a parasztasszonyok.

M. E.: *Ők ehhez még értettek, vagy ezt újra kellett nekik tanítani?*

K. Á.: Erre én tanítottam meg őket. Öt évig jártam Körömbe. Mindenki ugyanazt a rajzot kapta, s még nem tudtam a nénik nevét, de ránéztem a fára, és tudtam, hogy ki csinálta, mert hasonlított

5 Köröm község a „Róma és Czestochowa között vonuló szent út egyik fontos állomása. A körömi hídfőnél álló kecses, mégis robusztus, copf stílusú zárán dokkház szinte belesüpped a vizes talajba. Ugyanígy a falu temploma is süllyedő, amelynek falait az említett [Körömi kárpit] gobelinek, a czestochowai végállomásra utaló hatalmas kárpitok borítják”. Vö. Jóry Judit: „Folyamok, tartományok, királyságok, a visszatérő ösvények.” In. Kecskés Ágnes textilművész akadémiai székfoglaló kiállítása. (Katalógus). Széchenyi Irodalmi és Művészeti Akadémia. A kiállítást rendezte és a katalógust szerkesztette Fitz Péter. Nalors Grafikai Kft., Vác, 1995, o. n.

6 Kuklay Antal (1937) római katolikus pap, az Egri főegyházmegye kanokokja; író, művészettörténész, levéltáros.

Kecskés Ágnes: *Erdei Madonna*, 1994.
(gobelin, ötös felvétel, 200x220 cm)



Kecskés Ágnes: *Körömi kárpit*, 1980-85.
(gobelin, szövés, 5-ös, 3-as és 1,5-ös felvétel, 450x450 cm)



Kecskés Ágnes: *Körömi kárpit* (részlet)



Kecskés Ágnes:
Húsvét, 2003. .
(gobelin, ötös felvétel, 70x57 cm)

Kecskés Ágnes:
Szüret, 1998.
(gobelin, ötös felvetés, 180x165 cm)

Kecskés Ágnes: Savaria, 1988.
(gobelin, ötös és kettes felvetés, 180x180 cm)



rá. Tudtak vásznat szőni, volt fekvő szövőszék a faluban, és én akkor arra a parasztszövőszékre terveztem. Az nem kézzel volt szöve, hanem leütötték nyüsttel.

M. E.: *És azok között a politikai körülmények között hogyan lehetett ezt az ikont megcsinálni? Hiszen még a '70-es, '80-as években vagyunk.*

K. Á.: Hát sutyiban vagy hogyan is mondjam.

M. E.: *A tájélmény is fontos művészetekben: Komárom, Dunakanyar. A XVII–XVIII. századi vedutákhoz hasonlítanak. A Dunakanyarhoz mi a kapcsolódásod? Valamilyen életmotívum?*

K. Á.: Igen, tizenhárom éves voltam, s az édesapám nagyon szeretett kirándulni. Voltak turista barátai, és azokkal együtt elvitt engem Dömösre. Onnan, a Prédikálószékről nyílik ez a látvány. Tehát felmásztam papám társaságával a Prédikálószék tetjére, és az egy örök emlék, hogy milyen fantasztikus onnan a Dunakanyar.

M. E.: *Az életrajzodból kiérezhető, hogy édesapáddal milyen jó volt a kapcsolatod.*

K. Á.: Igen, nagyon jó volt. Nekem a gyerekkorom sikerült a legjobban.

(Az interjú 2020. június 29-én készült.)

Kecskés Ágnes:
Víz alatt 1980-85. (részlet)



Kecskés Ágnes: *Fa*, 1980.
(francia gobelin, ötös felvetés, 20x30 cm)



A Magyar Kárpitművészek Egyesülete tagjainak közös alkotása: *Szent István és műve*, 1998-2000. (gobelin, gyapjú, selyem, 330x550 cm)



Kecskés Ágnes: *Himnusz*, 1994-95. (gobelin, ötös felvetés, 190x240 cm)